

Könyvszemle

FERENCZI SÁNDOR ÖSSZES MŰVEI 3. KÖTET HÁBORÚ, FORRADALMAK, PSZICHOANALÍZIS, 1914–1919

A Mészáros Judit vezette Ferenczi Sándor Egyesület hézagpótló kulturális hivatást teljesít a Ferenczi-összkiadással. A harmadik kötet száznál több írása Ferenczinek az első világháború idején beérett pszichoanalitikus felfogását mutatja be. Korántsem a háborúról szólnak az írások, az csak a nagyon is fontos közegüket adja. A kötet gazdag *faximile* melléklete is érzékletesen mutatja be, hogy Ferenczi életének keretei sok tekintetben átalakulnak, s mindez pszichoanalitikus szemlélete alakulásának kereteiben is megjelenik. Katonaorvosként szolgált a hátszágban. Eközben folytatta intenzív pszichoanalitikus terápiáját Freudnál, megnősült, kulcsszereplőként részt vett az 1918-as őszi budapesti nemzetközi pszichoanalitikus kongresszus szervezésében, s többszöri huzavona után a Tanácsköztársaság alatt professzori kinevezést kapott, és a pesti orvoskaron megalapította az első pszichoanalitikus klinikát, amely azután 1919 augusztusában feloszlásra került.

Az írásokból ezekben az években is kiderül Ferenczi sokoldalú elméleti tájékozottsága. Nemcsak a német nyelvű pszichiátria újdonságait vagy Ernst Mach mechanika története könyvét elemzi, de a francia pszichiátriai újdonságokat is. A klinikai dolgozatok útközben mutatják be Ferenczit saját, későbbi klinikusi arculata megtalálása felé. Még a klasszikus freudi terápiás modell keretében vagyunk. Nincsen szó elfogadó attitűdről, illetve aktív terápiáról. Sőt, esetelemzéseit részletesen bemutatják, milyen veszélyeket jelent tanácsot adni a beteg számára. Ugyanakkor az indulatáttétel és a terapeuta viszont indulatáttételeinek elemzése már a későbből ismert új Ferenczi-arculat felé mutat. A kötet további csemegéje a pszichodinamikus pszichoszomatika bemutatása. A testi tünetek mint sajátos, a hisztériára emlékeztető reakciómódok jelennek meg, a mai olvasó számára igen részletes anatómiai leírásokkal. Egész társas életünk vagy szellemi munkánk pedig Ferenczi számára a libidó vándorlásainak útirajza. A kötet a mai klinikai gondolkodás számára legérdekesebb írásai, köztük a budapesti kongresszusi főreferátuma, a Ferenczi által háborús neurózisnak nevezett állapottal-körképpel kapcsolatosak. A háborús aknazápor következményeként kialakult viselkedési és élményzavarokat Ferenczi a kor sok fizikai traumára hivatkozó értelmezésével szemben a trauma és szorongás általános pszichogén modelljébe illeszti. Ugyanarról a folyamatól van szó, mint amellyel a pszichoanalitikus civil

pácienseivel küzd a díványon. Olyan álláspont ez, amely ma az átfogó stressztolerancia modellek közé illeszkedne a PTSD, a poszttraumás stressz szindróma magyarázatában.

A szerkesztők kísérő szövegei jól bemutatják ezeket az izgalmas éveket. Néhol azért lehetnének részletesebbek, például a pszichoanalitikus tanszék és klinikaalakulás történetének leírásánál, annak bemutatásával, hogy mindez a progresszív lépéssorozat hogyan kérdőjelezte meg az egyetemi autonómiát.

Ferenczi Sándor összes művei. 3. kötet. Háború, forradalmak, pszichoanalízis, 1914–1919. Szerkesztette: *Borgos Anna, Pető Katalin*. Budapest: *Oriold és Társa*, 2023, 400 o., ISBN 9786155981777

Pléh Csaba

az MTA rendes tagja
Közép-európai Egyetem Kognitív Tudományi Tanszéke, Budapest